

THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN DU LỊCH CỘNG ĐỒNG Ở TỈNH QUẢNG NAM

PGS, TS. LÊ VĂN ĐÌNH^(*)

Tóm tắt: Quảng Nam là tỉnh có nhiều tiềm năng và lợi thế để phát triển du lịch cộng đồng, là nơi hội tụ, kết tinh của nhiều di sản vật thể và phi vật thể, đặc biệt là các di sản văn hóa thế giới được UNESCO công nhận. Trong thời gian qua, Tỉnh đã quan tâm chỉ đạo xây dựng các mô hình du lịch cộng đồng. Nhiều điểm du lịch cộng đồng trên địa bàn tỉnh đã nhận được giải thưởng dành cho du lịch cộng đồng ASEAN; thị trường khách du lịch ngày càng mở rộng, lượng khách không ngừng gia tăng; góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, chuyển dịch cơ cấu kinh tế; tạo thêm việc làm, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của nhân dân. Vì vậy, việc tiếp tục tìm kiếm các giải pháp nhằm phát triển du lịch cộng đồng tỉnh Quảng Nam theo hướng bền vững đang là yêu cầu cấp thiết được đặt ra hiện nay.

Từ khóa: du lịch cộng đồng; phát triển; Quảng Nam

Là tỉnh nằm ở miền Trung của Việt Nam, Quảng Nam có nhiều tiềm năng và lợi thế phát triển du lịch cộng đồng, là nơi hội tụ, kết tinh của nhiều di sản vật thể và phi vật thể, nổi bật là các di sản văn hóa thế giới được UNESCO công nhận: Đô thị cổ Hội An, Khu đền tháp Mỹ Sơn, Khu dự trữ sinh quyển thế giới Cù Lao Chàm và nghệ thuật Bài Chòi. Bên cạnh đó, nhiều giá trị văn hóa, lịch sử đặc trưng, lễ hội dân gian đậm đà bản sắc với trên 120 lễ hội tiêu biểu và nhiều di sản phi vật thể khác có giá trị; có Sâm Ngọc Linh là quốc bảo của Việt Nam và nhiều đặc

sản địa phương; trên 25 làng nghề truyền thống: mộc Kim Bồng, gồm Thanh Hà, rau Trà Quế, đèn lồng (thành phố Hội An), đúc đồng Phước Kiều, chiếu cói Bàn Thạch (thị xã Điện Bàn), dệt thổ cẩm (Nam Giang, Đông Giang), lụa Mã Châu (huyện Duy Xuyên), nước mắm Cửa Khe (huyện Thăng Bình)... Miền núi Quảng Nam là địa bàn cư trú lâu đời của các tộc người thiểu số, như Cơ-tu, Cor, Gié-Triêng, Xê-đăng và một số tộc người thiểu số mới di cư đến cùng với những giá trị văn hóa đặc sắc làm cho văn hóa Quảng Nam thêm phong phú và đa dạng.

1. Chính sách phát triển du lịch cộng đồng ở tỉnh Quảng Nam

Du lịch cộng đồng tại Quảng Nam bắt đầu hình thành từ năm 2009 và phát triển mạnh từ năm 2013, tập trung chủ yếu ở các huyện, thị

^(*) Học viện Chính trị khu vực III, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

xã, thành phố: Hội An (Làng gốm Thanh Hà, Làng rau Trà Quế, Rừng dừa Bảy Mẫu, Mọc Kim Bông, Cù Lao Chàm), Tam Kỳ (Làng Bích Họa Tam Thanh), Điện Bàn (Làng du lịch cộng đồng sinh thái Triêm Tây), Duy Xuyên (Làng du lịch cộng đồng Trà Nhiêu, Mỹ Sơn), Đông Giang (Làng du lịch Bờ Hông, Đhrông), Nam Giang (Làng du lịch dựa vào cộng đồng Cotu, làng nghề Zara),... Nếu năm 2013 chỉ có 6 điểm du lịch cộng đồng hoạt động, thì đến nay trên địa bàn tỉnh đã có 19 điểm du lịch cộng đồng được đưa vào đón khách. Trong đó, 07 điểm có ban quản lý điểm du lịch, 09 điểm đã thành lập tổ hợp tác, hợp tác xã.

Nhận thấy được tiềm năng và lợi thế đó, Quảng Nam đã xác định phát triển du lịch cộng đồng là một trong những nhiệm vụ trọng tâm trong các nghị quyết, chủ trương, cơ chế của tỉnh. Thời gian qua, Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh đã quan tâm chỉ đạo ban hành nhiều văn bản về chủ trương, cơ chế, chính sách phát triển du lịch, trong đó có phát triển du lịch cộng đồng: Nghị quyết số 08-NQ/TU ngày 27/12/2016 của Tỉnh ủy Quảng Nam về *phát triển du lịch Quảng Nam đến năm 2020, định hướng đến năm 2025 xác định “Quản lý chặt chẽ tài nguyên du lịch”*; Quyết định số 364/QĐ-UBND ngày 31/01/2019 của Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Nam về *quy định một số chính sách hỗ trợ phát triển du lịch miền núi tỉnh Quảng Nam đến năm 2025*; Quyết định số 1222/QĐ-UBND ngày 07/7/2015 của Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Nam *phê duyệt đề án phát triển làng nghề truyền thống gắn với phát triển du lịch trên địa bàn tỉnh Quảng Nam giai đoạn 2015 - 2020,...* Các địa phương trên địa bàn tỉnh thực hiện quản lý toàn diện, thống nhất các điểm du lịch cộng đồng. Các điểm du lịch đã được công nhận thì đều được giao cho Ủy ban nhân dân cấp xã, phường quản lý, ban hành nội quy, quy chế hoạt động tại điểm du lịch, thực hiện công tác đảm bảo an ninh trật tự, vệ sinh môi trường, môi trường kinh doanh (trên cơ sở thành lập các ban quản lý hoặc hợp tác xã). Riêng Làng gốm Thanh Hà (Thành phố

Hội An) được giao cho Trung tâm Văn hóa - Thể thao và Truyền thanh - Truyền hình thành phố Hội An quản lý, bán vé phục vụ khách du lịch. Hằng năm, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tổ chức bình quân 04 lớp tập huấn nâng cao nhận thức về du lịch cộng đồng, trong đó nhấn mạnh tuyên truyền cộng đồng tham gia hoạt động du lịch phải thực hiện tốt công tác bảo vệ tài nguyên du lịch tại địa phương phục vụ phát triển du lịch. Sở Tài nguyên và Môi trường cùng các địa phương, đơn vị liên quan hướng dẫn các tổ chức, cá nhân kinh doanh dịch vụ du lịch tuân thủ các quy định của nhà nước về bảo vệ môi trường, tổ chức phát động bảo vệ môi trường góp phần bảo vệ tài nguyên du lịch tại các khu, điểm du lịch.

2. Thực trạng phát triển du lịch cộng đồng ở tỉnh Quảng Nam

- Tập trung đầu tư nguồn lực nâng cấp kết cấu hạ tầng phục vụ cho phát triển du lịch cộng đồng

Mô hình du lịch cộng đồng ở Quảng Nam phát triển mạnh đã mang lại nhiều lợi ích về kinh tế, văn hóa, xã hội và môi trường. Để tạo điều kiện cho các công ty lữ hành đưa du khách tham quan, hạ tầng giao thông kết nối đến các điểm du lịch được chú trọng đầu tư từ nguồn vốn hạ tầng du lịch của Chính phủ, ngân sách tỉnh và ngân sách địa phương. Hạ tầng thiết yếu phục vụ khách du lịch, như bãi đỗ xe, nhà vệ sinh, nhà đón tiếp,... tại các điểm du lịch được quan tâm đầu tư bằng nhiều hình thức khác nhau. Hiện nay, Tỉnh có 07 điểm du lịch có nhà đón tiếp khách và được đầu tư nhà vệ sinh công cộng, 05 điểm đã đầu tư bãi đỗ xe. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch đã phối hợp với Sở Giao thông vận tải và các địa phương tổ chức lắp đặt 78 biển chỉ dẫn đến các khu, điểm du lịch của 18 huyện, thị xã, thành phố trên địa bàn tỉnh, trong đó có các điểm du lịch cộng đồng. Một số hạng mục khác cũng được các địa phương quan tâm đầu tư, nhằm nâng cao chất lượng sản phẩm du lịch cộng đồng. Cụ thể: thành phố Tam Kỳ đầu tư tại Làng nghề thủ thuật cộng đồng Tam Thanh: điểm thông tin

du khách, khuôn viên sinh hoạt cộng đồng, tiêu hoa viên, chòi quan sát - đôi mắt Tam Thanh với vốn đầu tư trên 860 triệu đồng⁽¹⁾; Ủy ban nhân dân xã Cẩm Thanh, thành phố Hội An đầu tư tại điểm du lịch Rừng dừa Bảy Mẫu: hệ thống kiot bán vé và kiểm soát du lịch, an ninh, cứu hộ cứu nạn, điểm dừng chân, khu tiêu công viên công cộng, điểm tập kết rác với tổng vốn đầu tư trên 01 tỷ đồng; huyện Núi Thành đầu tư tại xã đảo Tam Hải công trình bia danh thắng Ghềnh đá Bàn Than - Hòn Mang - Hòn Dứa với 392 triệu đồng⁽²⁾...

- Đào tạo, tập huấn, bồi dưỡng nguồn nhân lực du lịch

Để nâng cao chất lượng nguồn nhân lực du lịch của Tỉnh nói chung và nhân lực du lịch cộng đồng nói riêng; các sở, ngành, địa phương đã quan tâm mở những lớp tập huấn, đào tạo về nghiệp vụ du lịch, kỹ năng giao tiếp, ứng xử, ngoại ngữ, trang bị kiến thức về văn hóa địa phương, phát triển sản phẩm thủ công..., đồng thời hỗ trợ người dân tham gia du lịch cộng đồng hoàn thiện và nâng cao kiến thức, kỹ năng phục vụ khách du lịch. Cụ thể: Sở Lao động, Thương binh và Xã hội phối hợp với Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Ủy ban nhân dân các huyện, thị xã, thành phố, các cơ sở đào tạo tổ chức hỗ trợ dạy nghề cho gần 1.645 lao động, trong đó đào tạo trình độ trung cấp là 321 lao động, sơ cấp và đào tạo dưới 03 tháng là 1.324 lao động⁽³⁾. Các nghề đào tạo chủ yếu là nghiệp vụ nhà hàng, quản trị khách sạn, kỹ thuật pha chế đồ uống, kỹ thuật chế biến món ăn, nghiệp vụ lễ tân - buồng - bàn,... tập trung ở địa bàn thành phố Hội An, thị xã Điện Bàn và huyện Duy Xuyên. Bên cạnh đó, Ủy ban nhân dân các huyện, thị xã, thành phố: Tam Kỳ, Hội An, Điện Bàn, Duy Xuyên đã triển khai thực hiện hỗ trợ vay vốn giải quyết việc làm, duy trì, mở rộng sản xuất, kinh doanh cho gần 1.500 cá nhân, hộ gia đình, cơ sở sản xuất kinh doanh với tổng số tiền hơn 35,7 tỷ đồng⁽⁴⁾.

Hàng năm, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch phối hợp với các địa phương tổ chức các lớp đào tạo kỹ năng phục vụ du lịch, như: tập huấn

nghiệp vụ hướng dẫn viên du lịch tại điểm; tập huấn kỹ năng kinh doanh lưu trú nhà dân; tập huấn kiến thức lịch sử, văn hóa địa phương và kỹ năng giao tiếp du lịch cộng đồng. Ngoài ra, một số điểm du lịch cộng đồng trên địa bàn tỉnh được các tổ chức phi chính phủ hỗ trợ về đào tạo, như Làng Triêm Tây (Điện Bàn), Làng du lịch cộng đồng Cơ tu (Nam Giang), Làng Trà Nhiêu (Duy Xuyên), Rừng dừa Bảy Mẫu Cẩm Thanh (Hội An),...

- Công tác quảng bá xúc tiến được quan tâm đầu tư bằng nhiều hình thức

Quảng Nam đã tổ chức đón nhiều đoàn famtrip và presstrip, giới thiệu du lịch trên các phương tiện thông tin đại chúng, xây dựng và phát hành nhiều ấn phẩm du lịch, xây dựng bản đồ các điểm du lịch, thường xuyên cập nhật thông tin các điểm du lịch lên trang thông tin du lịch của Tỉnh. Một số địa phương đã chủ động trong công tác quảng bá xúc tiến du lịch, như mời các đoàn famtrip lữ hành đến khảo sát, tổ chức xúc tiến du lịch tại thị trường nước ngoài, xây dựng cổng thông tin thực tế ảo và phần mềm trên thiết bị di động, nhằm quảng bá hình ảnh địa phương và phục vụ du khách tra cứu thông tin. Khách du lịch đến với các điểm du lịch cộng đồng đa phần là khách quốc tế. Mục đích của họ là trải nghiệm những khía cạnh chân thực của cuộc sống, đặc sản địa phương, thiết kế mộc mạc tự nhiên, các yếu tố mang đậm tính truyền thống bản địa.

Với sự đầu tư của Nhà nước và các tổ chức quốc tế, du lịch cộng đồng tại Quảng Nam đã đạt được những kết quả bước đầu, làm thay đổi nhận thức cộng đồng và chính quyền địa phương cơ sở. Người dân địa phương là những người trực tiếp tham gia và được hưởng lợi từ du lịch. Ngoài những lợi ích về kinh tế, người dân còn được tham gia tập huấn nâng cao về nhận thức, đào tạo kỹ năng làm du lịch, qua đó trình độ dân trí được nâng cao. Ngoài ra, trong quá trình làm du lịch, mối quan hệ của người dân ngày càng bền chặt, tạo môi trường xã hội hài hòa, gắn kết, gìn giữ những giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp. Khách du lịch

tham gia trải nghiệm du lịch cộng đồng được tiếp cận với nhiều sản phẩm du lịch từ dịch vụ homestay, biểu diễn nghệ thuật truyền thống, các lễ hội, phong tục tập quán,...

- Những kết quả đạt được

Với những cố gắng nói trên, hoạt động du lịch cộng đồng ở tỉnh Quảng Nam thời gian qua đã đạt được những kết quả khả quan. Du lịch cộng đồng trên địa bàn tỉnh đang dần phát triển theo đúng định hướng và quy hoạch của Tỉnh, bước đầu đạt hiệu quả: thị trường khách du lịch ngày càng mở rộng, lượng khách không ngừng tăng; sản phẩm du lịch từng bước được đa dạng, có thêm nhiều lựa chọn cho khách du lịch đến tham quan, nghỉ dưỡng trên địa bàn tỉnh, góp phần kéo dài thời gian lưu trú của du khách, mở rộng không gian du lịch; chất lượng phục vụ ngày càng được nâng cao (xem Bảng).

Công tác quản lý nhà nước ngày càng được đẩy mạnh, bước đầu tạo sự đồng thuận của các ngành, các cấp trong việc chỉ đạo, quản lý, khoanh vùng bảo vệ các tài nguyên du lịch, góp phần bảo vệ cảnh quan làng quê, làng nghề; tình hình an ninh trật tự, an toàn tại các làng quê, làng nghề được đảm bảo; công tác đầu tư,

phát triển, kinh doanh du lịch được chú trọng, kết cấu hạ tầng giao thông được đầu tư, nâng cấp thường xuyên, vừa phục vụ dân sinh vừa phục vụ cho phát triển du lịch; công tác xã hội hóa được quan tâm, thu hút bằng nhiều nguồn lực, có nhiều thành phần kinh tế tham gia; vai trò chủ thể của người dân ngày càng được thể hiện; góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội, chuyển dịch cơ cấu kinh tế; tạo thêm việc làm, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần của người dân. Nhiều điểm du lịch cộng đồng trên địa bàn tỉnh đã nhận được giải thưởng du lịch cộng đồng ASEAN: điểm du lịch cộng đồng làng Triêm Tây, thị xã Điện Bàn; Làng du lịch cộng đồng Cơ Tu, huyện Nam Giang; Cộng đồng Làng chài ven biển An Bàng, thành phố Hội An nhận giải thưởng nhà ở có phòng cho khách du lịch thuê (homestay),...

Hiện nay, có 03 điểm du lịch trên địa bàn tỉnh đang hoạt động hiệu quả cao, mang lại nguồn thu nhập chính cho người dân: Rừng dừa Bảy Mẫu, Làng gốm Thanh Hà và Làng rau Trà Quế (thành phố Hội An).

Tại 03 điểm này, Ủy ban nhân dân thành phố Hội An đã triển khai bán vé tham quan.

Bảng: Kết quả hoạt động du lịch cộng đồng tại một số điểm trên địa bàn Quảng Nam (2017 - 2019)

Điểm du lịch cộng đồng	Năm 2017		Năm 2018		Năm 2019	
	Tổng lượt khách (lượt)	Doanh thu (triệu đồng)	Tổng lượt khách (lượt)	Doanh thu (triệu đồng)	Tổng lượt khách (lượt)	Doanh thu (triệu đồng)
Làng gốm Thanh Hà, Hội An	367,512	8,914	615,809	18,723	756,404	26,474
Làng rau Trà Quế, Hội An	26,175	126	22,257	931	26,530	1,518
Du lịch cộng đồng Cẩm Thanh, Hội An	80,436	11,000	625,261	18,758	894,138	26,826
Làng Triêm Tây, Điện Bàn	988	242,1	400	72,9	200	66, 65
Làng du lịch dựa vào cộng đồng Cotu, Nam Giang	1,655	581	506	388,7	316	275,4
Làng Bờ Hồông, Đông Giang	865	268,9	355	225	728	154
Làng Đhrông, Đông Giang	560	201,8	201	143	186	66

Nguồn: Báo cáo tổng kết hoạt động du lịch tỉnh Quảng Nam các năm 2017, 2018, 2019

Nguồn thu từ vé tham quan được trích đóng góp vào ngân sách địa phương để thực hiện cải cách tiền lương, đầu tư kết cấu hạ tầng, đầu tư cho công tác vệ sinh môi trường, đảm bảo an ninh, trật tự tại điểm du lịch. Các điểm du lịch này gắn trung tâm du lịch của Tỉnh nên thu hút lượt khách tham quan lớn, người dân đã có thu nhập ổn định từ hoạt động du lịch, không còn hộ nghèo tại các điểm du lịch này. Các hộ dân tham gia hoạt động du lịch đều có thu nhập ổn định. Nhiều điểm hoạt động bước đầu đã tạo được thêm việc làm, góp phần tăng thu nhập cho người dân, góp phần tạo được diện mạo mới và nâng cao nhận thức về công tác phát triển du lịch tại địa phương.

- Một số hạn chế, bất cập

+ Một số điểm du lịch cộng đồng trên địa bàn tỉnh còn hoạt động cầm chừng, lượng khách đến không thường xuyên, vì vậy chưa mang lại hiệu quả kinh tế thiết thực cho địa phương, người dân. Du lịch cộng đồng là loại hình du lịch do cộng đồng dân cư làm chủ thể trong việc quản lý, tổ chức khai thác và hưởng lợi, một số nơi có tiềm năng về du lịch cộng đồng, nhưng, người dân chưa mạnh dạn đầu tư, khai thác các dịch vụ phục vụ du khách, chưa chủ động tìm giải pháp thích hợp phát triển du lịch tại địa phương.

+ Lao động tham gia các hoạt động du lịch còn nhiều hạn chế về chuyên môn, nghiệp vụ nên chưa phát huy hết được tiềm năng sẵn có để khai thác phục vụ khách du lịch, một bộ phận người dân chưa quan tâm nhiều đến du lịch cộng đồng. Năng lực quản lý, điều hành, kết nối trong vấn đề phát triển du lịch của các thành viên ban quản lý, hợp tác xã, tổ hợp tác còn nhiều hạn chế. Hạ tầng thiết yếu (bãi đỗ xe, nhà vệ sinh, nhà đón tiếp...) được quan tâm đầu tư nhưng chưa đáp ứng được nhu cầu khách du lịch. Chất lượng hạ tầng giao thông kết nối một số điểm du lịch cộng đồng còn thấp, làn đường nhỏ, gây khó khăn cho các công ty lữ hành tổ chức tour du lịch cho xe 30 chỗ ngồi trở lên. Thiếu kinh phí đầu tư sản phẩm du lịch tại các điểm nên các dịch vụ lưu

trú, nhà hàng... quy mô còn nhỏ, chưa đảm bảo đủ các điều kiện và nhu cầu của du khách.

+ Các hoạt động trải nghiệm tại các điểm chưa đa dạng, phong phú nên thời gian lưu trú của du khách chưa dài và chi tiêu của khách còn thấp. Môi trường xã hội tại một vài điểm du lịch đông khách đôi lúc vẫn chưa thật sự nề nếp, cạnh tranh về giá không lành mạnh. Nguyên nhân là do sự quá tải về hạ tầng du lịch, lợi ích mang lại từ du lịch quá lớn nên xảy ra tình trạng cò mồi và cạnh tranh giá cả không lành mạnh, sự quá tải sức chứa của điểm đến ở những thời điểm cao điểm cũng ảnh hưởng nghiêm trọng đến sự bền vững của tài nguyên du lịch.

+ Môi trường tự nhiên tại một số điểm du lịch chưa được đảm bảo, do việc thu gom xử lý rác, ý thức giữ gìn vệ sinh môi trường của một bộ phận du khách, người dân tại các khu, điểm du lịch chưa được tốt. Công tác quản lý quy hoạch và đầu tư du lịch tại một số điểm còn chưa tốt. Một số điểm du lịch chưa được tổ chức quy hoạch bài bản, người dân tự ý đầu tư xây dựng nhà cửa, quán ăn, nhà hàng... không có sự can thiệp của các cấp chính quyền tại địa phương đã phá vỡ không gian làng quê, làng nghề, giảm sức thu hút của điểm du lịch; công tác bảo tồn và khôi phục các giá trị văn hóa truyền thống chưa được đầu tư đúng mức. Công tác quảng bá, xúc tiến du lịch còn chưa hiệu quả; thiếu liên kết hợp tác phát triển du lịch giữa các cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp; liên kết ngành giữa du lịch, nông nghiệp và khu vực nông thôn để tạo thành chuỗi giá trị sản phẩm còn hạn chế, chưa đem lại hiệu quả cao.

3. Một số định hướng cơ bản và giải pháp phát triển du lịch cộng đồng tỉnh Quảng Nam

- Những định hướng cơ bản về phát triển du lịch cộng đồng

+ Về tổ chức không gian du lịch: Phạm vi tổ chức không gian là các làng quê, làng nghề, làng đồng bào dân tộc thiểu số có tiềm năng phát triển du lịch. Tùy theo từng đặc điểm của mỗi vùng mà phát huy thế mạnh để khai thác du lịch cộng đồng, nâng cao đời sống vật chất

và tinh thần cho người dân địa phương.

+ *Về phát triển các sản phẩm du lịch:* Phát triển du lịch cộng đồng dựa trên khai thác các giá trị văn hóa, lịch sử, sinh thái, gắn với làng quê, làng nghề, nông nghiệp, nông thôn. Khai thác các giá trị không gian văn hóa, lịch sử, âm nhạc, nghề thủ công, ẩm thực truyền thống, phong tục tập quán, nếp sống thường ngày của đồng bào dân tộc miền núi phía Tây, vùng ven biển, nông thôn của tỉnh. Khai thác những sản phẩm nông nghiệp đặc trưng, tổ chức tham quan, trải nghiệm, thưởng thức các đặc sản địa phương.

+ *Về phát triển thị trường du lịch:* Đẩy mạnh khai thác thị trường khách từ châu Âu, Bắc Mỹ, Úc. Phát triển các thị trường tiềm năng, như các nước ASEAN, Trung Quốc, Hàn Quốc, Nhật Bản..., gắn với việc chú trọng thị trường khách du lịch nội địa. Trong từng giai đoạn, xác định một số thị trường du lịch trọng điểm nhằm định hướng quảng bá, xúc tiến du lịch đạt hiệu quả.

- ***Một số giải pháp cần thực hiện để phát triển du lịch cộng đồng***

Thứ nhất, xây dựng cơ chế, chính sách, hoàn thiện bộ máy quản lý

Tiếp tục triển khai tốt các văn bản chỉ đạo của Trung ương, Tỉnh ủy, Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân tỉnh để phát triển đa dạng hóa và có chất lượng các sản phẩm du lịch của tỉnh nói chung và du lịch cộng đồng nói riêng. Tham mưu ban hành *Đề án hỗ trợ thí điểm phát triển du lịch cộng đồng tỉnh Quảng Nam đến năm 2025; Đề án bảo tồn, phát huy một số loại hình văn hóa các dân tộc thiểu số miền núi tỉnh Quảng Nam giai đoạn 2021 - 2025.*

Tăng cường nâng cao năng lực của ban quản lý điểm du lịch, hợp tác xã, tổ hợp tác du lịch về quản lý, vận hành hoạt động kinh doanh du lịch tại điểm. Nâng cao năng lực và trách nhiệm cho cán bộ quản lý du lịch tại địa phương. Đôn đốc các địa phương đẩy nhanh tiến độ thực hiện công nhận điểm du lịch đối với các điểm du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng, tạo điều kiện thuận lợi cho công tác

quản lý và quảng bá các điểm du lịch này. Ưu tiên nguồn lực cho công tác quy hoạch, đào tạo nhân lực, nghiên cứu thị trường, xúc tiến quảng bá, phát triển sản phẩm du lịch, phát triển du lịch cộng đồng.

Thứ hai, tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức cho cộng đồng địa phương

Tập trung tuyên truyền sâu rộng với các hình thức phù hợp để cán bộ, đảng viên và người dân nhận thức đầy đủ du lịch là ngành kinh tế tổng hợp, mang nội dung văn hóa và nhân văn sâu sắc, có khả năng đóng góp lớn vào sự tăng trưởng kinh tế của địa phương, tạo động lực cho các ngành khác phát triển, đem lại hiệu quả kinh tế, văn hóa, xã hội, môi trường, chính trị, đối ngoại và an ninh, quốc phòng. Xác định vai trò, trách nhiệm của các tổ chức chính trị - xã hội, của mỗi cán bộ, đảng viên, người dân đối với phát triển du lịch bền vững, xem phát triển du lịch, xây dựng văn hóa trong du lịch là xây dựng hình ảnh và con người Quảng Nam.

Thứ ba, quy hoạch, đầu tư kết cấu hạ tầng, cơ sở vật chất kỹ thuật và hỗ trợ thông tin phục vụ phát triển du lịch cộng đồng

Thực hiện tốt công tác quy hoạch và đầu tư tại các điểm du lịch cộng đồng theo hướng du lịch xanh, bền vững, đảm bảo không phá vỡ cảnh quan, môi trường; tập trung nguồn lực đầu tư tại các điểm có tài nguyên du lịch đặc trưng và có khả năng lan tỏa du khách đến những điểm du lịch khác; thu hút đầu tư vào các sản phẩm du lịch sinh thái cộng đồng quy mô lớn, chất lượng cao nhưng vẫn đảm bảo cộng đồng được tham gia và hưởng lợi từ sản phẩm du lịch này. Tranh thủ sự hỗ trợ của các tổ chức quốc tế góp phần đẩy mạnh phát triển du lịch cộng đồng.

Thứ tư, bảo tồn và phát huy các giá trị tài nguyên du lịch cộng đồng

Thực hiện trùng tu, tôn tạo các di tích lịch sử văn hóa, phục dựng các lễ hội, phong tục tập quán, khôi phục các làng nghề truyền thống theo đúng định hướng bảo tồn và phát triển tài nguyên du lịch. Huy động cộng đồng

địa phương vào việc bảo tồn, phát huy di sản văn hóa và các giá trị liên quan đến du lịch, lấy cộng đồng cư dân làm trung tâm của các hoạt động, nhất là hoạt động bảo tồn và phát triển văn hóa, di sản văn hóa, di tích lịch sử và các giá trị liên quan.

Thứ năm, nghiên cứu thị trường, tiếp thị và quảng bá hình ảnh du lịch cộng đồng

Thực hiện nghiên cứu các thị trường khách du lịch và đẩy mạnh xúc tiến quảng bá du lịch vào thị trường khách du lịch chính của loại hình du lịch này, ưu tiên giới thiệu về con người, tiềm năng, lợi thế du lịch của địa phương và các thông tin cần thiết liên quan đến du lịch cộng đồng. Quảng bá, tuyên truyền bằng nhiều hình thức đa dạng và phong phú, trên mạng internet, thông báo, hợp báo, phương tiện thông tin đại chúng, tập gấp, tờ rơi, ... lồng ghép quảng bá du lịch cộng đồng gắn với các chương trình, sự kiện du lịch nói riêng và các hoạt động khác của Tỉnh nói chung. Nâng cao vai trò của doanh nghiệp lữ hành trong kết nối tour, đưa nguồn khách ổn định đến tham quan, trải nghiệm tại các điểm du lịch; phát huy vai trò của doanh nghiệp lữ hành trong việc tư vấn đầu tư phát triển các sản phẩm, dịch vụ đáp ứng nhu cầu ngày càng cao và đa dạng của khách du lịch.

Thứ sáu, nâng cao chất lượng sản phẩm và nguồn nhân lực phục vụ du lịch cộng đồng

Phát triển đa dạng các sản phẩm, dịch vụ phục vụ du khách tại các điểm du lịch cộng đồng để kéo dài thời gian tham quan, lưu trú của khách, tăng chi tiêu của khách và nâng cao thu nhập cho người dân. Tích cực triển khai *Bộ quy tắc ứng xử văn minh du lịch Quảng Nam* đến cộng đồng. Tiếp tục triển khai có hiệu quả Kế hoạch số 6425/KH-UBND ngày 07/11/2018 của Ủy ban nhân dân tỉnh Quảng Nam về *đào tạo, bồi dưỡng lao động du lịch tỉnh Quảng Nam đến năm 2020*; tập trung đào tạo nguồn nhân lực trực tiếp làm du lịch đi đôi với giáo dục về du lịch tại cộng đồng dân cư. Xây dựng đội ngũ những người dân làm du lịch có phẩm chất tốt, hiểu biết về đất nước,

có lòng tự hào dân tộc, biết bảo vệ lợi ích quốc gia, hiểu biết về văn hoá và ứng xử, có nghiệp vụ và có trình độ tiếng Anh giao tiếp cơ bản.

Thứ bảy, quản lý mô hình du lịch cộng đồng

Hiện nay, du lịch cộng đồng phát triển dưới ba mô hình: (1) mô hình liên doanh giữa cộng đồng hoặc một số thành viên cộng đồng và đối tác kinh doanh; (2) mô hình gồm một bộ phận cộng đồng hoặc hộ gia đình tham gia; (3) mô hình cả cộng đồng cùng tham gia chính trong du lịch. Mức độ tham gia trong một dự án du lịch cộng đồng của cộng đồng có thể khác nhau tùy theo từng nơi. Tuy nhiên, dù hoạt động với mô hình nào thì mỗi điểm du lịch cộng đồng cũng phải thành lập bộ máy quản lý theo mô hình ban quản lý, tổ hợp tác hoặc hợp tác xã. Đội ngũ quản lý có thể được lựa chọn hoàn toàn từ cộng đồng, hoặc có thể bao gồm các thành viên bên ngoài như các tổ chức phi chính phủ hoặc các công ty du lịch.

Điều quan trọng nhất là người quản lý phải là những người tâm huyết với việc phát triển du lịch cộng đồng, có uy tín trong cộng đồng và có kỹ năng quản lý. Trong ban quản lý, tổ hợp tác hoặc hợp tác xã sẽ thành lập các tổ dịch vụ/nhóm chức năng trên cơ sở các dịch vụ mà điểm du lịch cung cấp cho du khách. Đa dạng hóa loại hình dịch vụ các điểm du lịch cộng đồng có thể cung cấp cho khách du lịch như: dịch vụ ăn uống, lưu trú, bán hàng lưu niệm, trình diễn văn hóa địa phương, hướng dẫn viên địa phương, dịch vụ tham quan trải nghiệm, ... □

---

(1) Tỉnh ủy Quảng Nam, Nghị quyết số 08-NQ/TU ngày 27/12/2016 của Tỉnh ủy Quảng Nam về *phát triển du lịch Quảng Nam đến năm 2020, định hướng đến năm 2025*

(2), (3), (4) Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Quảng Nam, *Báo cáo tổng kết hoạt động du lịch tỉnh Quảng Nam các năm 2017, 2018, 2019, 2020*